

Безпека життєдіяльності

УДК 614.8.084

І.В. Власенко, М.В. Лещишин

Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків

ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СПОСОБІВ ЗНИЖЕННЯ ТРАВМАТИЗМУ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Розглянуто основні організаційні способи зниження травматизму в підрозділах органів внутрішніх справ. Наведено результати досліджень основних способів профілактики травматизму.

Ключові слова: травматизм, ризик, міліція, небезпека, безпека, охорона праці, експеримент.

Вступ

Закон України «Про міліцію» стверджує, що «Міліція в Україні – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань». Працівники міліції є останнім кордоном між правопорушниками і злочинцями та громадянами. Тому вони кожного дня піддають своє життя та здоров'я явній загрозі, підвищеному ризику. Хоча стаття 21 зазначено закону підтверджує, що «Держава гарантує захист життя, здоров'я, честі, гідності, житла, майна працівника міліції, членів його сім'ї та близьких родичів від злочинних посягань та інших протиправних дій».

Забезпечення особистої безпеки працівників міліції це конституційне право правоохоронців, «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Тому способи та засоби захисту є завжди актуальними, а з урахуванням підвищеної безпеки для правоохоронців, ці питання необхідно вирішувати у першу чергу.

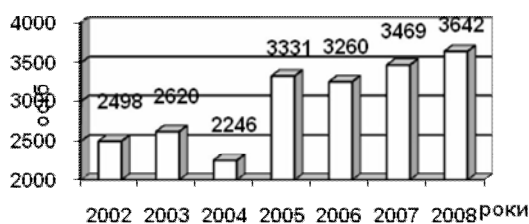

Рис. 1. Динаміка загального рівня травматизму серед працівників міліції за період з 2001 по 2008 роки (кількість травмованих по роках)

На рис. 1 відтворена динаміка загального рівня травматизму серед працівників міліції за період з 2001 по 2008 роки (кількість травмованих по роках). Стійка тенденція до зростання рівня травматизму зберігається починаючи з 1998 року, і це при тому, що чисельність працівників міліції у ці роки знижу-

валася. Виходячи зі статистичних даних травматизм серед працівників міліції стає однією з основних проблем правоохоронної діяльності, яка в кінцевому разі впливає на внутрішню безпеку в країні.

Основний розділ

В роботі нами проаналізовані основні організаційні способи зниження травматизму в ОВС. Що обумовлює наявність наукової новизни та практичної значимості. Організаційні способи не передбачають великих економічних витрат, носять профілактичний та попереджувальний характер, безпосередньо підвищують професійний рівень міліціонерів, не передбачають значних витрат часу, вони є постійно діючими і комплексно охоплюють прості рішення можливих ситуацій та випадків [1]. До основних організаційних способів зниження травматизму в ОВС відносяться: інструктажі, попередження поро небезпеку; навчання; режим праці та відпочинку; оцінка ризику; організація діяльності, дій; оцінка обстановки; облік та розслідування травматизму; професійний добір.

Значення цих способів нами встановлювалось на основі експериментальних досліджень. Більш глибоким дослідженням піддалися перші три складові. Перша складова носить попереджувальний характер і заздалегідь здатна запобігти травматизму. Значення попередження про небезпеку для працівників міліції має велике значення, яке важко не перебільшувати. Нами було проведено наступний експеримент: курсанти та офіцери міліції були поділені на три групи. Першій групі пропонувалося увійти у приміщення. Другій групі також пропонувалося увійти у приміщення але повідомлялось про наявність небезпеки у приміщенні. Третій групі вказувалося про мінування приміщення. На вході у приміщення на висоті 20 – 25 см від підлоги натягувалася нитка, яка імітувала «розтяжку». При вході у приміщення фіксувалася кількість «підривів». Результати експерименту надані на рис. 2.

Як показав експеримент необхідно не тільки попереджати про небезпеку, але і точно вказувати про її

вид, ще краще надавати повну інформацію про небезпеку (ступінь загрози для життя, місце розташування, вплив небезпеки, способи дій, засоби захисту і т.д.). При уточненій інформації курсанти «підривалися» на 65,2% менше, а офіцери – в 3,1 рази менше. Різниця між курсантами і офіцерами насамперед стосується наявності накопиченого досвіду та вмінням ефективно проводити оцінку оперативної обстановки.

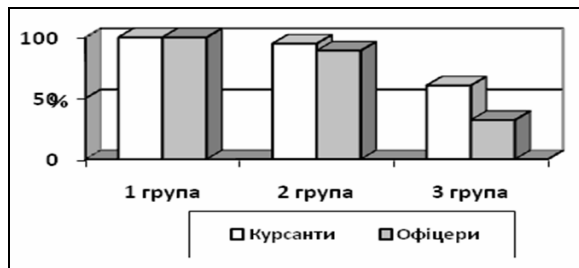

Рис. 2. Випадки «підриву» курсантів та офіцерів трьох груп при проведенні експерименту

Значення навчання, підвищення кваліфікації, стажування, перепідготовки в останні роки знижується. Але ефективність цих видів навчання залежить від якості їх викладання. Збільшена кількість теоретичного навчання, викладання дисциплін, які не настільки важливі у повсякденній-оперативній діяльності правоохоронців, формальне викладання дисциплін, без практичних прикладів, відсутність або зниження форм контролю знань, все це призводить до не якісної підготовки правоохоронця до несення служби.

Нами була розроблена презентаційна програма з дисципліни «Охорона праці в галузі», в якій наведені фотографії виконання службово-оперативних задач працівниками міліції з порушеннями правил техніки безпеки. Опитуванню піддалися три групи: 1 – курсанти четвертих курсів до вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі»; 2 – курсанти четвертих курсів після вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі»; 3 – курсанти четвертих курсів наукового гуртку кафедри ТСП після вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі». Фіксувалася кількість правильних відповідей.

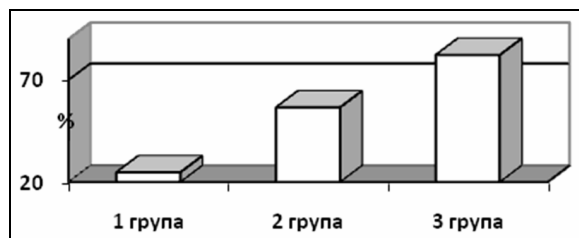

Рис. 3. Відсоток правильних відповідей на зображення порушень правил техніки безпеки

Якісне покращення знань курсантів (більше ніж у два рази) відбувається після оволодіння дисципліни «Охорона праці в галузі». Третя група має ще кращі показники, тому що курсанти цієї групи не тільки оволоділи теоретичними знаннями під час вивчення вказаної дисципліни, а також постійно

накопичували практичний досвід на заняттях гуртку. Зменшення кількості порушень правил техніки безпеки в свою чергу зменшує кількість нещасних випадків. Головне не тільки існування переліку навчальних дисциплін, а їх якісне викладання (опрацювання практичних дій, виходи на тактичні полігони, екскурсії на різні об'єкти, демонстрування практичного досвіду інструкторами-працівниками і т.д.). Важливим є і якісні показники навчального процесу (кількість аудиторних годин, форми контролю знань, форми опитування і т.д.).

Порушення режиму праці та відпочинку призводить до швидкого стомлювання, погіршення стану здоров'я, з'являються головні болі, безсоння, знижується працездатність та боєздатність, не помічаються небезпеки, що і призводить до травматизму. Нами було проведено випробування групи курсантів, які виконували спочатку фізичні вправи, а потім за рахунок комп'ютерної програми визначалася час реакції на подразники. Інтенсивні фізичні вправи повторювалися після п'яти хвилинного відпочинку. В результаті час виконання вправ змінився не значно, а час реакції знизився з 0,862 до 1,563 секунд, реакція на подразники збільшилася на 81,4%, що в екстремальній ситуації дуже небезпечно.

Другий експеримент проводився на спеціальній смузі перешкоди. Смуга долалася тричі, з двома відпочинками, кожна по 5 хвилин. Результати цього експерименту наведені на рис. 4.

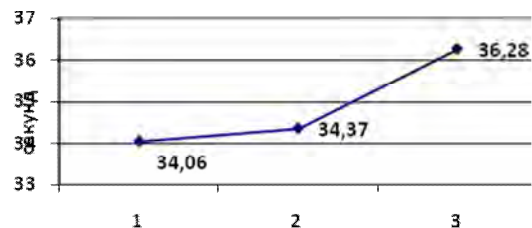

Рис. 4. Час подолання смуги перешкоди

Велике фізичне навантаження за короткий час призводить до появи повільної втоми. Друга спроба подолання смуги перешкоди у курсантів зайняла більше часу на 0,91%, а третя на 6,5%. Якщо збільшити час навантаження та його інтенсивність, під час виконання третьої спроби може настати зупинка, психологічної втоми, припинення виконання задачі, погіршення стану здоров'я і т.і.

Оцінка ризику носить профілактичний характер але потребує наявності певних знань [2]. Незадовільну оцінку ризику працівниками міліції можна встановити за рахунок оцінки небезпеки. Офіцерам міліції пропонувалося вказати на середньостатистичну кількість загинувших та травмованих працівників міліції за рік. Результати опитування наведені на рис. 5.

В результаті опитування більша частина працівників міліції недооцінюють ступінь небезпеки і

тільки 15 – 18% працівників міліції правильно оцінюють ступінь небезпеки для свого життя при несенні служби.

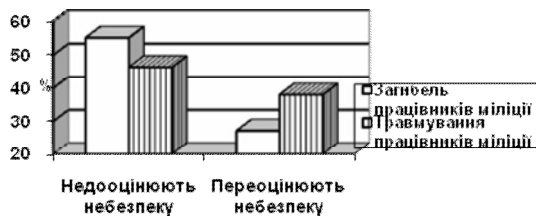

Рис. 5. Оцінка ступеня небезпеки працівниками міліції

Неправильна оцінка ступеня небезпеки приводить до не виправданих втрат за рахунок недбалості, самовпевненості й неправильної оцінки своїх можливостей, халатності до виконання поставлених цілей, і, в остаточному підсумку, є показником професійної підготовки працівників правоохоронних органів. До основних проблем оцінки ризику відносяться: не знання поняття ризику; не знання переліку шкідливих та небезпечних чинників; не вміння контролювати та фіксувати небезпечні та шкідливі чинники; недостатня уважність; недостатня обережність; не вміння побудувати «дерево – подій».

Запобігти травматизму можна за рахунок попередньої оцінки обстановки. Правильна оцінка обстановки передбачає наступні правильні дії. Але оцінка обстановки включає до себе оцінку ризику, що вже підтверджує наявність проблем в цьому способі зниження травматизму. До основних проблем оцінки обстановки відносяться: не знання місцевості, простору, де виконуються оперативні задачі; не знання алгоритму оцінки обстановки; не вміння визначати вихідні данні; не вміння прив'язати сили та засоби до місця, де виконуються оперативні задачі; не знання основних тактико-технічних характеристик машин, приладів, устаткування, спецзасобів та зброї; не знання функцій та можливостей підрозділів ОВС; не знання особового складу; відсутність зв'язку та взаємодії.

Облік та розслідування травматизму виконується після травмування або гибелі людини. Але проводиться з метою попередження аналогічного нещасного випадку у подальшому. Нажаль, як пока-

зало опитування працівників міліції, тільки 13.37% опитуваних вважає, що облік та розслідування травматизму є профілактичним заходом. Більшість з опитуваних вважає цей спосіб, як караючий захід (62.44%). До основних проблем обліку та розслідування травматизму відносяться: не знання основних шляхів зниження травматизму; не знання правил техніки безпеки; не знання нормативної бази та своїх прав; страх перед покаранням; не знання етапів розслідування; не знання способів обліку травматизму; не задовільні знання з охорони праці.

Остання складова – професійний добір по значущості не є останньою, бо вже на етапі підбору людей до служби в ОВС, визначаються ті що здатні, готові та бажають. Цю складову логічно було розглянути першою, але вплив професійного добору на рівень травматизму в ОВС є напрямком подальшої нашої роботи. Незадовільний підхід до цієї складової характеризують результати опитування працівників міліції. Знають критерії професійного добору працівників міліції тільки 1.31% опитуваних. Вважають, що система професійного добору в ОВС проводиться правильно – 22.65% опитуваних.

Висновки

Попередження і профілактика травматизму в підрозділах органів внутрішніх справ є одним з головних напрямків організації несення служби в ОВС. Організаційні способи зниження травматизму в ОВС дозволяють визначити шляхи удосконалення методів щодо забезпечення безпеки працівника ОВС при виконанні ними службових обов'язків. Після проведення системного аналізу різних способів, можна встановити величезну роль у профілактиці травматизму навчання і підвищення кваліфікації працівників ОВС.

Список літератури

1. Шиян В.Д. Основи особистої безпеки та професійного ризику в діяльності працівників ОВС / В.Д. Шиян, О.М. Хлонь // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 1996. – № 1. – С. 165-171.
2. Власенко І.В. Дослідження ризику працівників міліції. Право і безпека. №5. 2009 / І.В. Власенко, М.В. Лецишин. – С. 223-226.

Надійшла до редколегії 20.10.2011

Рецензент: д-р техн. наук, проф. І.О. Кириченко, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ИССЛЕДОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННЫХ СПОСОБОВ СНИЖЕНИЯ ТРАВМАТИЗМА В ОРГАНАХ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

И.В. Власенко, М.В. Лецишин

Рассмотрены основные организационные способы снижения травматизма в подразделениях органов внутренних дел. Приведены результаты исследований основных способов профилактики травматизма.

Ключевые слова: травматизм, риск, милиция, опасность, безопасность, охрана труда, эксперимент.

THE STUDY OF ORGANIZATIONAL METHODS TO REDUCE INJURIES IN THE INTERNAL AFFAIRS

I.V. Vlasenko, M.V. Leshishin

The basic organizational ways to reduce injuries in the bodies of internal affairs. Results of investigations of the main ways to prevent injuries.

Keywords: injury, risk, police, danger, safety, health and safety, the experiment.